

Amorteringskrav

Sammanfattning

Utskottet säger ja till regeringens förslag till en ny bestämmelse om amorteringskrav i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse med den ändringen att det bör framgå av ikraftträdandebestämmelsen att amorteringskravet enbart omfattar nya krediter och således inte påverkar redan ingångna kreditavtal.

Regeringen anför i propositionen att undantag bör göras för amortering av bostadslån för nyproducerade bostäder utan begränsning i tiden. Utskottet anser dock att ett undantag från amorteringskravet för sådana bostadslån bör begränsas till fem år.

Förslaget syftar till att motverka makroekonomiska och finansiella stabilitetsrisker som är förknippade med hushållens skuldsättning. I propositionen föreslås också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om amorteringskrav.

Utskottet säger nej till motionsförslag om amorteringskrav.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2016.

Inga motioner har lämnats med anledning av propositionen. Däremot har tre motioner från allmänna motionstiden behandlats i ärendet.

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:89 Amorteringskrav.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 Amorteringskrav.....5

 Propositionen.....5

 Utskottets ställningstagande13

 Motionerna13

 Utskottets ställningstagande14

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....15

 Propositionen15

 Motioner från allmänna motionstiden 2015/1615

Bilaga 2

Regeringens lagförslag16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Amorteringskrav

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse med den ändringen att ikraftträdandebestämmelsen ska lyda ”Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016 och tillämpas på krediter som lämnas efter ikraftträdandet”.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2015/16:89 och avslår motionerna

2015/16:1627 av Dennis Dioukarev (SD),

2015/16:1933 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Stockholm den 17 mars 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Maria Plass (M), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Hans Unander (S), Erik Ullenhag (L), Jakob Forssmed (KD), Niklas Karlsson (S), Börje Vestlund (S), Maria Malmer Stenergård (M), Peter Helander (C), Håkan Svenneling (V) och David Lång (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Propositionen innehåller förslag till lagändringar som syftar till att motverka makroekonomiska och finansiella stabilitetsrisker som är förknippade med hushållens skuldsättning. Det föreslås också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om amorteringskrav. Lagrådet har granskat lagförslagen. Regeringen har delvis följt Lagrådets förslag och synpunkter.

Inga följdmotioner har lämnats i ärendet. Däremot behandlas tre motioner om amorteringskrav som väckts under den allmänna motionstiden.

I ärendet har inkommit skrivelser från Svenska Bankföreningen, Svensk Hypotekspension och Företagarna.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2016.

Utskottets överväganden

Amorteringskrav

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller propositionen delvis. Därmed avslår riksdagen motioner om amorteringskrav.

Propositionen

Bakgrund

Hushållens skuldsättning

Regeringen konstaterar att de svenska hushållens skulder har ökat kraftigt från mitten av 1990-talet till 2014. Skulderna består till största delen av lån med säkerhet i form av pant i bostad. Den s.k. skuldkvoten¹ har stigit från 95 procent till 173 procent under perioden. Priserna på svenska bostäder har också stigit i relativt snabb takt sedan mitten av 1990-talet. Enligt en studie² som Finansinspektionen gjort kan ca 75 procent av skuldökningen under perioden 1994–2010 förklaras av strukturella faktorer. De viktigaste faktorerna är högre bostadsägarandel (ca 30 procent), lägre boendeskatter (ca 20 procent), lägre bolåneräntor (ca 10 procent) samt övriga faktorer (ca 15 procent). En fjärdedel av ökningen kan dock inte förklaras av strukturella faktorer.

Stresstester som Finansinspektionen utfört visar att de svenska hushållen har marginaler för att klara av de löpande ränteutgifterna även om räntorna skulle höjas, inkomsterna minska eller bostadspriserna falla. Problemet är därmed enligt regeringen inte den finansiella stabiliteten. Däremot har den höga skuldsättningen ökat riskerna för den makroekonomiska stabiliteten. En hög och ökande skuldsättning hos hushållen innebär att hushållen blir mer känsliga för bl.a. räntehöjningar, inkomstbortfall och prisnedgångar på bostäder. Med snabbt stigande bostadspriser ökar risken för att det ska ske en korrigerande. En kraftig nedgång i bostadspriserna kan få till följd att hushållen minskar sin konsumtion för att i stället spara och/eller amortera på sina skulder. Det skulle enligt regeringen ha negativa effekter på den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen. Internationella valutafonden (IMF) hävdar att vid en recession kan en stor skulduppbyggnad hos hushållen leda till en betydligt större åtstramning i den ekonomiska aktiviteten, lägre BNP-tillväxt och högre arbetslöshet än vad som annars skulle bli fallet.³

¹ Skuldkvoten utgörs i detta sammanhang av hushållens totala skulder i förhållande till deras disponibla inkomster.

² Finansinspektionens rapport Stabiliteten i det finansiella systemet, december 2014.

³ Dealing with Household Debt, World Economic Outlook, IMF, april 2012.

Vidtagna åtgärder

Regeringen framhåller att det under de senaste åren har vidtagits flera åtgärder för att minska de makrofinansiella och finansiella stabilitetsriskerna med hushållens ökande skuldsättning och även för att stärka konsumentskyddet.

- Bolånetak: Finansinspektionen beslutade 2010 att införa ett allmänt råd om att lån med bostaden som pant inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde.
- Riskviktsgränser för bolån: Åtgärden infördes 2013 av Finansinspektionen och skärptes 2014. Den innebär att bankerna måste hålla minst ett schablonmässigt beräknat lägsta kapitalbelopp för ett visst värde av utestående bolån.
- EU:s nya kapitaltäckningsregler för kreditinstitut och värdepappersbolag som infördes 2014.⁴
- Regeringens åtgärder: I budgetpropositionen för 2016 har regeringen föreslagit satsningar på investeringar inom bostadssektorn med 6,1 miljarder kronor per år från 2017. För 2016 ska 5,5 miljarder kronor satsas på investeringar i sektorn. Dessutom har regeringen föreslagit att det införs ett investeringsstöd till fastighetsägare som uppför och upplåter nya hyresrätter med rimlig hyra i områden där det råder bostadsbrist och befolkningstillväxt. Dessutom har regeringen föreslagit att medel ges för att förstärka kommunernas incitament att bidra till ett ökat bostadsbyggande samt till insatser för att stödja byggande av studentbostäder.

Internationellt perspektiv

Sverige har vid flera tillfällen rekommenderats av internationella organ att bl.a. öka amorteringstakten på bolån och införa amorteringskrav. Det gäller bl.a. i rådets rekommendation om Sveriges nationella reformprogram 2015 och IMF:s s.k. artikel IV-konsultation 2015. Även EU-kommissionen anger i landrapporten med fördjupad granskning av åtgärderna för att förebygga och korrigera makroekonomiska obalanser för Sverige 2015 att hushållens skulder i Sverige är stora och ökar snabbare än i resten av EU. Flera faktorer anses ligga bakom den kontinuerliga ökningen av hushållens skuldsättning i Sverige, däribland en svag amorteringskultur.

Bolånedirektivet

Den 6 februari 2014 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare för att föreslå hur det s.k. bolånedirektivet ska genomföras i Sverige.⁵ Utredningen, som fick namnet Bolåneutredningen, fick också i uppdrag att bl.a. överväga åtgärder för att öka konsumenternas insyn i hur bolåneräntan

⁴ Se prop. 2013/14:228 Förstärkta kapitaltäckningsregler.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010.

bestäms och för att främja en sund amorteringskultur. Utredningen lämnade den 9 april 2015 sitt betänkande Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden (SOU 2015:40). I betänkandet föreslås en ny lag om kreditgivare och kreditförmedlare av bostadskrediter. Den föreslagna lagen innebär bl.a. att alla företag som hanterar bostadskrediter ska ha tillstånd och stå under Finansinspektionens tillsyn. För att stimulera en sundare amorteringskultur föreslås också att en kreditgivare ska vara skyldig att diskutera amortering med konsumenten och presentera en individuellt anpassad amorteringsplan som ligger i konsumentens långsiktiga intresse. Konsumenten ska även under bostadskreditavtalets löptid kunna begära att kreditgivaren presenterar en individuellt anpassad amorteringsplan. Förslaget om den individuellt anpassade amorteringsplanen är enligt betänkandet tänkt att komplettera framtida föreskrifter om amorteringskrav på bostadskrediter. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Hushållens amorteringsbeteende

Finansinspektionen gör sedan 2010 årliga bolåneundersökningar med stickprovsanalyser av nya bolånetagare. Undersökningarna visar att andelen nya bolånetagare som amorterar har ökat under de senaste åren. År 2011 amorterade fyra av tio nya bolånetagare. För 2014 var den siffran sju av tio. Amorteringsbeteendet skiljer sig beroende på hur hög belåningsgrad bolånetagarna har. År 2014 amorterade nio av tio hushåll med belåningsgrader över 70 procent på sina bolån. För belåningsgrader på 50–70 procent amorterade fyra av tio hushåll på sina bolån.

Enligt regeringen pekar internationella erfarenheter på att hushåll med relativt höga belåningsgrader, över 40–50 procent, är mer benägna att dra ned på konsumtion vid ekonomiska störningar än hushåll med lägre belåningsgrader. Det kan fördjupa eventuella konjunkturedgångar. Ökade amorteringar ökar hushållens motståndskraft mot störningar. En ökad motståndskraft hos hushållen skulle minska risken att Sveriges ekonomi påverkas negativt om något oväntat händer i landet eller i omvärlden.

Bolånetaket som infördes 2010 har inneburit att utlåning till bolånetagare med belåningsgrader över 85 procent har minskat. Lån över 85 procent av bostadens värde måste tas som lån utan säkerhet, s.k. blancolån, oftast med högre ränta. För sådana lån kräver en majoritet av bankerna att de ska amorteras av inom 10 år.

Finansinspektionen skickade den 11 mars 2015 ett förslag till föreskrifter om amorteringskrav. Förslaget grundades på den s.k. sundhetsregeln i 6 kap. 4 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, förkortad LBF. Kammarrätten i Jönköping avstyrkte förslaget eftersom domstolen ansåg att det saknades rättsligt stöd för inspektionen att meddela föreskrifter som grundas på sundhetsregeln. Finansinspektionen valde att inte gå vidare med förslaget men menade att myndighetens mandat behöver förtydligas om den i

framtiden ska kunna ha möjlighet att meddela föreskrifter om amorteringskrav.

Införande av amorteringskrav på nya bolån

Regeringen konstaterar att det i svensk rätt inte finns några näringsrättsliga krav på amortering av bolån. Av 8 kap. 1 § LBF följer att för att en kredit ska kunna beviljas av ett institut, ska förpliktelse på goda grunder förväntas bli fullgjorda.⁶

Finansinspektionen har utfärdat allmänna råd (FFFS 2014:11) om krediter i konsumentförhållanden. Enligt dessa ska kreditgivare upprätta en boendekostnadskalkyl och informera om att beräkningarna kan påverkas av dels beslutade men ännu inte genomförda ändringar av väsentlig betydelse i skatte- och bidragssystem, dels ändrade räntenivåer.

Amorteringskravets närmare utformning

Eftersom det i dag saknas uttryckliga bestämmelser om amorteringskrav på bolån, samtidigt som det bedöms föreligga ett behov av att införa ett sådant krav, uppkommer enligt regeringen frågan om de författningstekniska förutsättningarna för ett införande.

I 6 kap. 1–3 §§ LBF finns övergripande bestämmelser om ett kreditinstituts rörelse. Bestämmelserna är rambestämmelser och avser frågor om soliditet, likviditet, riskhantering och genomlysning. Finansinspektionen har tillsyn över att reglerna följs och har möjlighet att ingripa med sanktioner. Bestämmelserna utgör alltså självständiga grunder för ingripande. I 16 kap. 1 § 4 LBF finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett kreditinstitut ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet och likviditet, riskhantering, genomlysning, system för hantering av uppgifter om insättare och deras insättningar, sundhet samt riktlinjer och instruktioner som avses i 6 kap. 1–5 §§ samma lag. Vidare har Finansinspektionen enligt 5 kap. 2 § 5 förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse bemyndigats av regeringen att meddela föreskrifter om samtliga dessa frågor. Mot bakgrund av detta bör enligt regeringen en ny bestämmelse om amorteringskrav föras in i 6 kap. LBF. Finansinspektionen och Kammarrätten i Stockholm anser att bestämmelsen i stället bör placeras i 8 kap. LBF.

Bestämmelsen om amorteringskrav bör enligt regeringen bara gälla kreditgivning som avser bolån till enskilda personer och de krediter som nu avses i 4 § fjärde stycket konsumentkreditlagen (2010:1846), dvs. krediter som är förenade med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenade med motsvarande rätt i en byggnad som inte hör till fastighet.

⁶ Se prop. 2002/03:139 s. 322 f.

Amorteringskravet syftar till att enbart omfatta nya bolån. Regeringen föreslår att kreditinstitut som lämnar bolån till enskilda personer bör tillämpa villkor i fråga om återbetalning som är förenliga med en sund amorteringskultur. Målet är att säkerställa att de mest känsliga hushållen på sikt ökar sin motståndskraft. Konkurrensverket och Villaägarnas Riksförbund anser att det vore lämpligare att uppställa ett krav på att varje kreditinstituts samlade kreditstock ska amorteras i en viss omfattning. Regeringen delar inte den bedömningen.

Svenska Bankföreningen anser att bestämmelsen om amorteringskrav bör utformas så att det blir möjligt för en kund att amortera enbart på en av krediterna i de fall då kunden har ingått flera kreditavtal med fler än ett kreditinstitut, exempelvis både med ett hypoteksbolag och med en bank inom samma koncern eller om flera av varandra oberoende institut lämnar kredit till en kund med samma bostad som säkerhet. Regeringen anser att en enskild låntagare inte bör hamna i ett sämre läge än en annan låntagare enbart beroende på hur kreditinstitutet väljer att strukturera sin verksamhet. Inte heller bör en kund hamna i ett sämre läge om denne får kredit från två av varandra oberoende institut i stället för ett institut. Amorteringskravet bör beräknas utifrån den totala kredit som lämnas. Varje kreditinstitut som avser att lämna kredit med bostaden som säkerhet bör beakta storleken på tidigare lämnade krediter, den befintliga värderingen av bostaden samt i vilken utsträckning tidigare krediter amorteras.

Föreskrifter om amorteringskrav och förhållandet till regeringsformen

Enligt 8 kap. 2 § första stycket 1 punkten regeringsformen (RF) ska föreskrifter meddelas genom lag om de avser enskildas personliga ställning och deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes. Föreskrifter av det slaget hör till det obligatoriska lagområdet.

Enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 punkten RF ska också förhållandet mellan enskilda och det allmänna meddelas genom lag om föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Av 8 kap. 3 § RF följer dock att riksdagen kan bemyndiga regeringen att meddela sådana föreskrifter om de inte avser ämnen som särskilt anges i paragrafen och inte är aktuella i detta lagstiftningsärende.

Lagrådet anför att det föreslagna bemyndigandet innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som får betydelse för kreditavtal som ingås mellan enskilda. Om kreditgivaren bryter mot sådana föreskrifter kan Finansinspektionen ingripa mot institutet. Ett sådant ingripande får inga rättsföljder för den enskilde. Ingripandet medför inte att avtalet mellan kreditinstitutet och den enskilde blir ogiltigt. Det får inte heller till följd att ena parten kan rikta skadeståndskrav eller andra krav mot den andra. Lagrådet anser mot denna bakgrund att det föreslagna bemyndigandet inte står i strid med bestämmelserna i RF.

Undantag från amorteringskravet

Enligt regeringens mening finns det skäl som talar för att vissa hushåll med nya bostadslån bör kunna undantas från kraven på amortering. Undantag bör kunna beviljas om kreditinstituten dels finner det lämpligt genom att vissa särskilda skäl föreligger, t.ex. närståendes dödsfall, arbetslöshet, sjukdom eller skilsmässa, dels att undantaget ligger inom ramen för god kreditgivningssed.

Eftersom amorteringskravet bara omfattar nya bolån anser bl.a. Bostadsrätterna, Boverket, HSB, Mäklarsamfundet, Sveriges Bostadsrättsbildare och Sveriges Byggindustrier att det finns en risk att vissa hushålls benägenhet att byta bostad kommer att minska. Regeringen konstaterar att amorteringsbeteendet redan har förstärkts under senare år, vilket i sig medför att ett amorteringskravs potentiella negativa effekter för rörligheten på bostadsmarknaden har minskat. Regeringen anser vidare att amorteringskravet över tid kan främja bostadsmarknadens funktionssätt, eftersom kravet motverkar att risker mot den makroekonomiska och den finansiella stabiliteten byggs upp.

För att minimera risken att nyproduktion av bostäder i nuläget minskar anser regeringen att krediter som lämnas för förvärv av en nyproducerad bostad bör kunna undantas från amorteringskravet. Undantaget bör gälla utan tidsbegränsning för den som förvärvar bostaden för första gången. Om det införs en begränsning av tiden för amorteringsfrihet innebär det att hushållen redan vid köptillfället kommer att vara medvetna om att de kommer att behöva amortera i framtiden. Den genomsnittliga tiden som småhusägare bor i sitt hus är ca 30 år och för bostadsrättsägare är den genomsnittliga boendetiden ca 10 år. Många hushåll kan således potentiellt påverkas om ett undantag från amorteringskrav skulle begränsas i tid. De närmare föreskrifterna om undantag från amorteringskravet vid förvärv av nyproducerade bostäder bör meddelas på lägre nivå än lag. Det gäller också för ett eventuellt undantag för jord- och skogsbruksfastigheter. Regeringen anför att en sådan ordning gör det möjligt att vid behov justera amorteringskravet för att ta hänsyn till den allmänna utvecklingen på marknaden.

Boverket anser däremot att ett generellt undantag för nyproduktion kan medföra konsekvenser i fråga om risk och transparens för köpare jämfört med köp av en bostad i beståndet. Riksgäldskontoret understryker vikten av att utformningen blir flexibel och att effekterna av den valda utformningen analyseras noggrant.

Finansinspektionen anser att undantag för nyproducerade bostäder endast bör ges för den som ursprungligen förvärvat bostaden och endast under begränsad tid, förslagsvis fem år.

Beredning av myndighetsföreskrifter

Enligt 2 § förordningen (2014:570) om regeringens medgivande till beslut om vissa föreskrifter ska en förvaltningsmyndighet, innan den beslutar om föreskrifter, inhämta regeringens medgivande om föreskrifterna vid

tillämpningen kan få sådana effekter på kostnader för staten, kommuner eller landsting som inte är oväsentliga. Syftet med bestämmelsen är att ge regeringen överblick och kontroll över vilka konsekvenser som myndigheters föreskrifter ger upphov till för att en samlad budgetbehandling ska kunna genomföras i regeringen och riksdagen. Ett antal remissinstanser har motsatt sig att regeringens medgivande inhämtas före beslut om föreskrifter.

Regeringen anför att det givet de potentiellt betydande makroekonomiska effekterna av ett amorteringskrav är viktigt att åtgärden är väl avvägd både när det gäller utformningen och valet av tidpunkt för införande. Regeringen anser dock att inspektionen ska inhämta regeringens medgivande innan föreskrifterna beslutas. Detta eftersom införandet av ett amorteringskrav är ett kraftfullt instrument med stor potentiell påverkan på den svenska ekonomin och de offentliga finanserna.

Konsekvenser

Samhällsekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för enskilda

I ett kortsiktigt perspektiv kan ett amorteringskrav innebära ökade utgifter för vissa hushåll. På längre sikt menar regeringen att amorteringar i stället leder till lägre lån och därmed lägre ränteutgifter för hushållen. Hushållen påverkas också av amorteringskravets möjliga effekter på samhällsekonomin.

Konsekvenser för samhällsekonomin

Regeringen anser att ett amorteringskrav kan förväntas dämpa bostadsprisutvecklingen och därmed medföra kortsiktigt negativa effekter för den makroekonomiska utvecklingen jämfört med om inget krav hade funnits. På längre sikt måste enligt regeringen eventuella kortsiktiga makroekonomiska kostnader vägas mot att hushållen kommer att bli mer motståndskraftiga och att man undviker en okontrollerad korrigering av de observerade ökande bostadspriserna.

Ett amorteringskrav som riktas mot nya lån kommer med stor sannolikhet att leda till att efterfrågan på bostäder minskar och att den reala förmögenheten hos de hushåll som redan äger en bostad utvecklas svagare än den annars skulle ha gjort. Det finns också en risk för att de inlåsnings effekter som redan finns i dag förstärks ytterligare.

Enligt regeringen är det viktigt att ett amorteringskrav som riktas mot nya bolån medger ett visst mått av flexibilitet. Annars kan konsekvenserna för enskilda hushåll bli mycket stora, med oönskade effekter som följd.

Vilken effekt på bostadspriserna som ett amorteringskrav får beror på hur det utformas men också på hur fördelningen mellan olika typer av hushåll ser ut och hur deras efterfrågan på bostäder påverkas. En stor del av hushållen kan omfördela konsumtionen över tid, genom att låna i sämre tider och betala tillbaka under goda tider. Dessa hushåll omfördelar konsumtionen över

livscykeln och är således framåtblickande. En viss del av hushållen kan dock antas vara likviditetsbegränsade. De saknar möjlighet att belåna sina framtida inkomster, och förändringar i inkomsterna påverkar därför konsumtionsbeteendet.

Ökade utgifter till följd av ett amorteringskrav kan till viss del innebära en omfördelning av konsumtionen i dag till ett senare skede, men svenska hushåll har också ett högt sparande. Det finns därför enligt regeringen skäl att tro att ett amorteringskrav inte får fullt genomslag på konsumtionen utan att en viss del av de ökade utgifterna kompenseras av ett minskat sparande.

Konsekvenser för de berörda företagen

Totalt omfattas ca 130 kreditinstitut av förslaget. De åtta största aktörerna står för ca 95 procent av den utestående bolånevolymen. Konkurrensverket anser att det ur konkurrenssynpunkt vore lämpligare att uppställa ett krav på att varje kreditinstituts samlade kreditstock ska amorteras i en viss omfattning eftersom amorteringsvillkor är ett av få tillgängliga konkurrensmedel i dag på en mycket koncentrerad och homogen marknad.

Regeringen bedömer att det inte finns något hinder för att amorteringsvillkoren mellan banken och kunden utformas på olika sätt utöver minimikravet. Dessutom anser regeringen att möjligheten till beviljande av amorteringsfrihet för bolån inte bör vara en konkurrensfördel eftersom det inte bidrar till en förstärkning av amorteringskulturen.

Regelrådet anser att förslagets konsekvensutredning inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bl.a. eftersom redovisningen av konkurrensförhållandena mellan de berörda företagen och redovisningen av särskilda hänsyn till små företag är bristfällig i promemorians konsekvensutredning.

Enligt regeringens mening bör ingen särskild hänsyn tas till företagens storlek vid införande av ett amorteringskrav. Amorteringsfrihet bör inte utgöra en konkurrensfördel för de berörda instituten oavsett om de är stora eller små. Införandet av ett amorteringskrav bedöms inte påverka företagens organisation och system och bedöms inte ha någon betydande påverkan på företagens totala löpande kostnader.

Konsekvenser för myndigheter och domstolar

Ett amorteringskrav innebär merkostnader för Finansinspektionen, bl.a. i form av tillsyn över att detta nya krav följs. Regeringen bedömer dock att dessa merkostnader ryms inom Finansinspektionens befintliga budgetramar. Finansinspektionens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Kostnaderna för den eventuella ökningen av mål ryms enligt bedömningen inom den befintliga ramen.

Ikraftträdandebestämmelser

Regeringen föreslår att lagändringarna bör träda i kraft den 1 maj och att amorteringskravet enbart ska omfatta nya bolån. Lagrådet föreslår att det ska framgå att lagen ska tillämpas på krediter som lämnas efter ikraftträdandet. Regeringen menar dock att bestämmelsen inte bör ändras. Skälet är att regeringen avser att vid en delegering av föreskriftsrätten till Finansinspektionen införa ett krav på att inspektionen ska inhämta regeringens medgivande innan några föreskrifter beslutas. Det kan då uppstå viss oklarhet för sådana nya bolån som lämnas under den tidsperiod då lagändringarna har trätt i kraft men inga föreskrifter har hunnit meddelas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker delvis regeringens förslag till ändringar i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. När det gäller frågan om lagens ikraftträdande anser utskottet att det bör framgå av ikraftträdandesbestämmelsen att amorteringskravet enbart omfattar nya krediter och således inte påverkar redan ingångna kreditavtal.

Regeringen anför i propositionen att undantag bör göras för amortering av bostadslån för nyproducerade bostäder utan begränsning i tiden. Utskottet anser dock att ett undantag från amorteringskravet för sådana bostadslån bör begränsas till fem år.

Utskottet vill även framhålla vikten av att jord- och skogsbruksfastigheter undantas från amorteringskravet, vilket regeringen också skriver i propositionen.

De närmare utformningarna av de nu nämnda undantagen, liksom andra liknande preciseringar, bör enligt utskottet hanteras på lägre nivå än lag.

Vidare anser utskottet att det är av stor vikt att regeringen och ansvariga myndigheter noga följer utvecklingen på området med anledning av den nya lagstiftningen och dess undantag, liksom den vidare frågan om hushållens skuldsättning och den makroekonomiska utvecklingen.

Motionerna

I motion 2015/16:1627 av Dennis Dioukarev (SD) yrkar motionären att det införs en lag om amorteringskrav på bostadslån över 70 procent av bostadens värde. Därigenom kommer enligt motionären nybelåningen att minska, skulderna att amorteras ned och riskerna för en bostadsbubbla att minska avsevärt. I kommittémotion 2015/16:1933 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 föreslås också att det införs ett amorteringskrav på bostadslån. Ett mandat till Finansinspektionen om att införa ett amorteringskrav bör enligt förslaget innehålla ett undantag för nyproduktion och flexibilitet vid förändringar i livssituationen såsom skilsmässa och arbetslöshet. Motionärerna betonar också att utformningen måste godkännas av regeringen.

Även i motion 2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 yrkas att det bör lagstiftas om amorteringskrav.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det genom ändringarna i lagen om bank- och finansieringsrörelse införs krav på amortering. Därmed anser utskottet att yrkandena i motionerna är tillgodosedda.

Utskottet avstyrker motionerna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:89 Amorteringskrav:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:1627 av Dennis Dioukarev (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om amorteringskrav och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1933 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av amorteringskrav och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om krav på amortering och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

dels att 16 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 6 kap. 3 b §, och närmast före 6 kap. 3 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

Amorteringskrav

3 b §

Kreditinstitut som till enskilda personer lämnar krediter som är förenade med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt, eller som är förenade med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, ska tillämpa återbetalningsvillkor som är förenliga med en sund amorteringskultur och motverkar alltför hög skuldsättning hos hushållen.

16 kap.

1 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilken information ett kreditinstitut ska lämna till sina kunder eller till dem som institutet erbjuder sina tjänster,

2. de krav som ska gälla för deltagande i ledningen av ett kreditinstitut enligt 3 kap. 2 § första stycket 4 och 5 och 14 kap. 2 § andra stycket 1,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet enligt 3 kap. 5–7 §§,

4. vilka åtgärder som ett kreditinstitut ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet och likviditet, riskhantering, genomlysning, sys-

4. vilka åtgärder som ett kreditinstitut ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet och likviditet, riskhantering, genomlysning, sys-

¹ Senaste lydelse 2015:1029.

tem för hantering av uppgifter om insättare och deras insättningar, sundhet samt riktlinjer och instruktioner som avses i 6 kap. 1–5 §§, tem för hantering av uppgifter om insättare och deras insättningar, *amortering*, sundhet samt riktlinjer och instruktioner som avses i 6 kap. 1–5 §§,

5. innehållet i en återhämtningsplan enligt 6 a kap. 1 § och en koncernåterhämtningsplan enligt 6 a kap. 2 §, när planerna ska upprättas och hur ofta de ska uppdateras,

6. innehållet i en ansökan om godkännande av avtal gällande koncerninternt finansiellt stöd enligt 6 b kap. 3 § första stycket,

7. vad det beslut som styrelsen i det stödgivande företaget fattar enligt 6 b kap. 8 § ska innehålla,

8. innehållet i en anmälan om givande av koncerninternt finansiellt stöd enligt 6 b kap. 11 §,

9. offentliggörandet av information enligt 6 b kap. 16 §,

10. kreditinstituts mångfaldspolicy vid tillsättandet av styrelse samt resurser för introduktion och utbildning av styrelseledamöter,

11. vilka begränsningar som gäller när ett bankaktiebolag eller ett kreditmarknadsbolag tar emot egna aktier eller aktier i sitt moderbolag som pant enligt 10 kap. 12 §,

12. vilka upplysningar ett kreditinstitut och sådana utländska kreditinstitut som inrättat filial i Sverige ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet,

13. vilka kreditinstitut som ska upprätta register som avses i 13 kap. 8 a §, vad registren ska innehålla och inom vilken tid kreditinstitutet ska ge in registren för olika typer av avtal, och

14. sådana avgifter för tillsyn, ansökningar, anmälningar och underättelser som avses i 13 kap. 16 §.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.